

30. Sâfi ve Vefâyî'nin yeni şiirlerini içeren bir şiir mecmuası**Sercan KADAř¹****APA:** Kadaş, S. (2023). Sâfi ve Vefâyî'nin yeni şiirlerini içeren bir şiir mecmuası. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö12), 381-409. DOI: 10.29000/rumelide.1331492.**Öz**

Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Y-280 arşiv numaralı *Mecmû'a-ı Eş'âr*, şiirleri derlenen sanatçıların meslekleri ile dikkat çekicidir. Mecmuada şiirleri bulunan Ahmed Paşa (Ahmed), Mahmud Paşa (Adnî), Cezerî Kasım Paşa (Sâfi) ve Cezerî-zâde Mahmud Paşa (Vefâyî) Fatih Sultan Mehmed'in padişahlığı döneminde sarayda sadrazam, vezir, defterdar, nişancı gibi üst düzey bürokraside görev yapmış; aynı muhitte eserler kaleme almış, zaman zaman birbirine hâmilik yapmış dolayısıyla birbirlerinin sanat hayatını etkilemiş şairlerdir. Derlenme tarihi ve derleyicisi hakkında herhangi bir kaydın bulunmadığı mecmua, aralarında nazire ilişkisi gözetilmeden genellikle son harflerine göre sıralanan gazelleri ihtiva etmektedir. Çalışmada eserdeki bütün şiirler hem divan hem de diğer tarihî kaynaklarla karşılaştırılmış, rivayet farkları ile tek tanıklı şiirlerin tespit edilmesine, metin tesisine ve şairlerin edebî kişiliklerinin daha iyi anlaşılmasına yönelik veri sağlanmasına çalışılmıştır. Dîvânının varlığı bilinmeyen ve çalışma yapılan mecmualarda az sayıda şiiri bulunan Vefâyî'nin yeni gazelleri ile Sâfi'nin yayımlanan divanında bulunmayan gazelleri çeviri yazıları ile verilmiş; şiirler biçim ve içerik yönünden incelenmiştir. Yeni şiirlerin ne ölçüde güvenilir ve geçerli olduğu konusunda hükümde bulunabilmek amacıyla derleyicinin başvurduğu kaynaklar hakkında araştırma yapılmıştır. Ayrıca hazırlanan matla diziniyle mecmuanın içeriği açığa çıkarılarak dönemin şiiir zevki hakkında çıkarımda bulunulmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Anahtar kelimeler: Şiir Mecmuası, divan edebiyatı, 15. yüzyıl**A poetry majmua containing the new poems of Sâfi and Vefâyî****Abstract**

Sermet Çifter Research Library, archive number Y-280, *Mecmû'a-ı Eş'âr* is remarkable for the professions of the artists whose poems were compiled. Ahmed Pasha (Ahmed), Mahmud Pasha (Adni), Cezerî Kasım Pasha (Sâfi) and Cezerî-zâde Mahmud Pasha (Vefâyî), whose poems are in the journal, served in high-level bureaucracy such as grand vizier, vizier, treasurer, and marksman in the palace during the reign of Sultan Mehmed the Conqueror. made; They are poets who wrote works in the same neighborhood, sometimes patronized each other, and thus influenced each other's artistic life. The journal, in which there is no record about the date of compilation and compiler, contains ghazals, which are generally ordered according to their last letters, without considering the nazire relationship between them. In the study, all the poems in the work were compared with both the divan and other historical sources, and it was tried to determine the single-witness poems with the differences in the narration, to provide data for the establishment of the text and a better understanding of the literary personalities of the poets. The new ghazals of Vefâyî, whose divan is not known and who has few poems in the journals studied, and the ghazals that are not found in Safi's published divan are given with translations; The poems were examined in terms of form and content.

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı (Van, Türkiye), sercanakdas@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0003-2087-5800 . [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 09.06.2023-kabul tarihi: 20.07.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1331492]

In order to be able to judge to what extent the new poems are reliable and valid, a research has been made on the sources used by the compiler. In addition, it is aimed to contribute to making inferences about the poetry taste of the period by revealing the content of the majmua with the prepared matla index.

Keywords: Poetry Majmua, divan poetry, 15th century

1. Giriş

Edebiyat terimi olarak çeşitli konuların işlendiği yazıları içeren kitap, şiir defteri anlamında kullanılan mecmualar, belirli bir muhteva ve formu oluşmamış derleme eserlerdir (Aydemir, 2001: 148). Bu nedenle divan edebiyatı araştırmalarında ikinci derece öneme sahip kaynaklar arasında değerlendirilir. Ancak bazı şairlerin divan tertip etmemesi ya da divanlarının günümüze kadar ulaşamaması, şiir mecmualarının değerini artırmaktadır.

16. yüzyıldan sonra sayı ve çeşit bakımından zenginleşen mecmuaların tasnifi, son yıllarda araştırmacılar tarafından farklı bakış açısıyla hazırlanan incelemelere konu edilmiştir. (Kılıç, 2012: 77-79; Gürbüz, 2012: 99-112). “Şairlerin mensubiyeti/aidiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar/Aynı zümreye mensup şairlerin şiirleri toplayan mecmualar” alt başlıklarında sınıflandırılan (Gürbüz, a.g.m, 111) mecmualara örnek olabilecek bir eserin tanıtımı ve incelenmesi bu makalenin konusunu teşkil etmektedir. *Mecmû'a-ı Eş'âr*, baş ve son bölümü ile iç sayfalarında eksik yaprakları olmasına rağmen şairlerinin divan edebiyatının ilk dönem temsilcilerinden olması, ilk kez tanıtılacak manzumeleri ihtiva etmesi ile dikkat çekici hususiyetlere sahiptir.

2. Mecmuanın biçim ve içerik hususiyetleri

2.1. Mecmuanın tavsifi ve tertip özellikleri

Sırtı meşin, üstü ebru ciltteki 80 yapraktan oluşan, 16x6 (11x3) cm ölçüsündeki mecmuanın baş ve son bölümü eksiktir. Mecmua, yaprakları dağıldıktan sonra yanlış dikilerek ciltlenmiştir. İlk bölümdeki boş sayfalara (1-7a) faklı yazı karakteriyle Nakşî (4a), Şem'î (6a), Nef'î (6b), Nâbî (7a)'ye ait birer gazel ve şairi belirtilmeden Türkçe ve Farsça beyitler yazılmıştır. Düzensiz görünümdeki bu bölümde bazı sayfalar boş bırakılmıştır (2a, 3a, 4b, 5). Son bölümde ise 78 ve 80a'da şairi belli olmayan gazel ve müfretler kaydedilmiştir. Mecmuadaki şiirler tek sütuna altın varaklı cetvelle yazılıdır. Başlıklar da altın varakla yazılmıştır.

Taluk hatla değişen sayıda satırla tertip edilen mecmua hem biçim hem de imla bakımında itina ile hazırlanmıştır. Düzeltilen, silinen ya da sayfa kenarlarına yazılan herhangi bir ifade, beyit bulunmamaktadır.

Mecmuada mürettib ve tertip tarihine dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Sermet Çifter Kütüphanesi Kataloğu'na göre mecmua, 16. yüzyılda hazırlanmıştır. Bu bilgi, şiirleri derlenen şairlerin yaşadığı yüzyıldan hareketle verilmiş olmalıdır. İncelemenin ilgili bölümünde esas alınan kaynaklardan hareketle mecmuanın yaklaşık hazırlanma zamanı hakkında değerlendirme yapılacaktır. Yazmanın baş ve sonuna eklenen yapraklardaki şiirlerin sadece 17. yüzyılda yaşamış şairlerin eserlerinden alıntılanmış olması bu bölümlerin de yaklaşık anılan yüzyılda eklendiğini düşüncesini güçlendirmektedir.

Mecmuadaki şiirler, şair mahlasının ilk şiirde *râst* başlığı ile verilmesinden sonra genellikle son harflerine göre sıralanmıştır. Bu sıralamada nazire ilişkisi ya da farklı bir kriter tespit edilememiştir. Buna göre incelemeye konu edinen eser, tertip edenin kişisel zevkini yansıtan bir gazel mecmuasıdır.

2.2. Mecmuanın kaynakları hakkında

Mecmuanın metin neşri çalışmalarındaki güvenilirliğini belirlemek amacıyla kaynakları araştırılmıştır. Bu amaçla öncelikle divanları günümüze kadar ulaşan üç şairin divan nüshaları ile mecmuadaki şiirler kıyaslanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şöyledir:

Mecmuada Ahmed Paşa adına kaydedilen gazellerin tamamı *Divan*'ın tenkitli neşirlerinde bulunmaktadır (Tarlan, 1966; Kadaş, 2022). Buna göre divanın tespit edilebilen bütün nüshaları mecmudaki şiirlerle karşılaştırıldığında şu verilere ulaşılmaktadır: Gazellerin sıralaması ve rivayetleri, Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi, Hazine, 1096 arşiv numaralı divan nüshası ile tam olarak uyumludur. *Hazine*, şairin vefatına yakın -yaklaşık 1490- kaleme aldığı şiirlerini ihtiva eden nüshalar arasında yer almaktadır. Müstensih, esas aldığı nüshanın dışında farklı kaynaklara da başvurmuş, şiirlerin yazımında özenli bir tutum sergilemiştir. Bu bakımdan *Hazine*'nin erken dönemde hazırlanmış, metin tesisinde öncelik verilen nüshalar arasında olduğu değerlendirilmektedir. *Hazine* nüshası hakkındaki bu veriler, mecmuanın da yaklaşık yazılma zamanı ve şiirlerinin güvenilirliği hakkında çıkarım yapılmasına olanak sağlamaktadır.

Mahmud Paşa'ya ait gazeller, *Adnî Divanı*'nın tenkitli metninde bulunmaktadır (Kufacı, 2006). İstanbul Üniversitesi, 1962 arşiv numaralı nüsha ya da bu nüsha ile benzer özelliğe sahip bir kaynaktan yararlanarak kaydedilmiştir. Kaynak nüshadaki şiirler harf sırası gözetilmeden sıralanmıştır. Bu nitelik mecmuanın mürettibi tarafından da benimsenerek mecmuaya yansıtılmıştır. Mecmuadaki Adnî şiirlerinin kaynağı olduğu değerlendirilen *Üniversite*, şiir sayısı ve rivayetlerinin tutarlılığı ile ön plan çıkan nüshalar arasındadır.

Kasım Paşa'nın şiirlerini içeren neşir, bir divan nüshası ve 7 mecmuaya dayalı olarak hazırlanmıştır (Sevgi ve Sevindik, 2016). Mecmuada Sâfi adına kaydedilen şiirlerin neşe esas olan hiçbir kaynak ile tam olarak benzerlik taşımadığı sonucuna varılmıştır. Dokuz gazele herhangi bir kaynaktan rastlanmadığından gazeller tek tanıklıdır. Mecmudaki gazeller, neşirdeki gazellerin beşinde bulunmayan altı beyti de ihtiva etmektedir.

Cezeri-zâde Mahmud Paşa'nın bir divan tertip ettiğine dair veriye ulaşılamamıştır. Nazire mecmualarında şair adına kaydedilen dokuz gazel ile mecmudaki gazeller karşılaştırılarak incelendiğinde şu sonuca ulaşılmaktadır: Nazire mecmuaları ve incelenen mecmuadaki Vefâî'ye ait şiirler arasında rivayet farkı çok azdır. Gazeller bir temel kaynaktan -muhtemelen mecmualar aracılığıyla- yayılmıştır.

Mürettibin birinci elden kaynaklara başvurması, derlediği şiirleri müdahalede bulunmadan olduğu gibi aktarması incelenen eserin güvenilirliğini artıran hususlar olarak öne çıkmaktadır.

2.3. Mecmuadaki şairler

Mecmuada gazelleri bulunan sanatçılar, Fatih Sultan Mehmed'in padişahlığı döneminde üst düzey bürokratik görevler yapmış; şiir çevresinde yer almış ve padişah tarafından himaye edilmiştir. Mecmuadaki şairler ve şiir sayısı şöyledir:

<p>Adres RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8 Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714 e-posta: editor@rumelide.com tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616</p>	<p>Address RumeliDE Journal of Language and Literature Studies Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8 Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714 e-mail: editor@rumelide.com, phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616</p>
---	---

1	Adnî	12
2	Ahmed	37
3	Sâfi	29
4	Vefâyî	21

Mahmud Paşa (Adnî), Fatih Sultan Mehmed'in veziriazamı, enderun kökenli bir devlet adamıdır. Sanatçı ve âlimleri himaye etmiş, öldükten sonra veli mertebesinde telakki edilmiştir (Tekindağ, 2003). Mecmuadaki şairlerden Sâfi onun şiir çevresinde bulunmaktaydı.

Ahmed Paşa (Ahmed), Fatih Sultan Mehmed'in veziri, musahibi olmuş; ilmiye kökenli bir devlet adamıdır. Ahmed Paşa'nın Fatih tarafından azledildikten sonra *kerem* redifli bir ıydiye yazarak Mahmud Paşa'ya sunduğu ve himaye edilme talebini iletmiş görüşü vardır (Olgun, tarihsiz: 2).

Kasım Paşa (Sâfi), Fatih döneminde defterdarlık, nişancılık, vezirlik görevlerinde bulunmuş ilmiye kökenli bir devlet adamıdır (Sevgi ve Sevindik, age: 9). Sehî Bey, Kasım Paşa'nın mecmuada şiirleri bulunan Cezerî-zâde Mahmud Paşa'nın hizmetinde ilim ve marifet tahsil ederek fazilet, fesahat ve belagat sahibi olduğunu ifade etmiştir (İsen, 1998: 64).

Mahmud Paşa (Vefâyî), hakkında en az bilgiye ulaşılan şairdir. Sehî Bey'in "Mevlana Vefâyî" adıyla tanıttığı Mahmud Paşa, Fatih Sultan Mehmed'in nişancılığını yapmış ilmiye kökenli bir devlet adamıdır. Osmanlı Devleti'ne inşa üslubu ve yazışma kurallarını getiren kişi olarak tanıtılır. Sehî Bey, Vefâyî'nin Fatih'in eski musahip, nedimi olarak itibarının vezirlerden daha fazla olduğunu ifade eder (İsen, age: 64, 65).

2.4. Mecmudaki Tek Tanıklı Gazeller Hakkında

Mecmuadaki 26 gazel tek tanıklıdır. Bu şiirlerin şairlerine göre biçim ve içerik özellikleri şöyledir:

Sâfi'ye ait şiirlerin dokuzu *Sâfi Divanı*'nın tenkitli neşrinde bulunmamaktadır. Gazeller muhteva ve şekil yönünden neşirdeki şiirler ile benzer özelliklere sahiptir. Şiirlerde sevgiliye duyulan aşkın ifadesi ve sevgilinin güzellik unsurlarının tasvirine ağırlık verilmiştir. Dinî-tasavvufî unsurların kullanımına yeni şiirlerde de rastlanmamıştır.

Sâfi'nin mecmudaki bir gazeli ile neşirde kullanılan divan nüshasında yer alan bir gazel; redif, ölçü ve içerik bakımından benzer özellikler taşımaktadır. Bir beyit her iki gazelde de bulunmaktadır. *Divan*daki gazelin redifinin sadece bir sözcükle sağlanması, teknik yönden daha güçlü olması mecmudaki gazelin muhtemelen daha erken dönemde yazılan, tashih edilmemiş hâli olduğunu düşündürmektedir:

Gözün kim zülfünü gözler kırasın

Çomaz hergiz kaşuñuñ yaykırasın (SD, G.148)

Gözün âly'la kaşuñ yâ kırasın

Gören bilmez dahı ağı kırasın (vr. 8a)

Sâfi'nin tek tanıklı gazellerinin çoğu 7 (4 gazel) beyitten oluşmaktadır. Diğer gazeller 8 (2), 5 (2) beyitlidir. Bir gazelin ise iki beyti bulunup diğer beyitlerinin olduğu yaprak kayıptır. Gazeller kafiye ve redif açısından değerlendirildiğinde ise şairin Türkçe ek ve kelimelerle kurulan redifleri daha sık tercih

ettiği görülmektedir: -ıdır (G.1), -ı şıdı (G.3), -a düşürme (G.4), üstine (G.5), -i gördük mi (G.6), var (G.9). Şiirlerde dört aruz bahrinde altı farklı kalıp bulunmaktadır. Buna göre en sık tercih edilen aruz bahri remeldir (4). Diğer bahirlerdeki şiir sayısı ise hezec (3), muzari (1) müctes (1)tir.

Vefâyî'ye ait şiirlerin on yedisi tek tanıklıdır. On bir gazelin bütün beyitlerinin olduğu yapraklar bulunup diğerleri büyük ölçüde kayıptır. Vefâyî'ye ait tek tanıklı "bağışlar" redifli gazel ile Sâfi'nin Câmî'ü'n-Nezâ'ir'de zemin şiir olarak kaydedilen gazeli arasında nazire ilişkisi tespit edilmiştir:

Cemâlün rûhıma reyhân bağışlar
Vişâlün derdüme dermân bağışlar (SD, 167)

Dile derd ü gamuñ dermân bağışlar
Tene zahm-ı hadengün cân bağışlar (vr. 69a)

Vefâyî'nin ulaşılabilen gazelleri âşıkane tarzdadır. Bazı şiirleri ahengi ön planda tutan renkli söyleyişleri bakımından Ahmed Paşa'yı andırmaktadır:

Âh kim cân u gönül haste vü zâr oldı yine
Derd-ile münis u sevdâ-ile yâr oldı yine (G.11/1)

Nefes-i bād-ı sâbâ hem-dem-i cân oldı yine
Zülf-i dil-dâr meger müşk-i feşân oldı yine (G.12/1)

Şairin bir gazelinde ise tasavvufî imajlardan yararlandığı görülmektedir. Gazel, şairin bu yönünü ilk kez açığa çıkarmaktadır:

Bu Vefâyî'nün güzeller gözgüsinden gördüğü
Hüsni mutlağdur ki nürından gönül mesrürdür (vr. 63b)

Vefâyî'nin "gelmişem" redifli gazelinde ise biyografisi hakkında bir veriye ulaşılmaktadır: Bu gazete göre Vefâyî, Osmanlıya muhtemelen Sultan II. Murad Dönemi'nde gelmiştir. Gazelde geçen ifade, Sehî Bey tarafından aktarılan şairin Fatih'in saltanatının ilk dönemlerinde yaşamış, önemli bir devlet adamı olduğu bilgisini de doğrulamaktadır:

Dervişem ol ki 'âlemi deryüze eyleyüp
Sultân Murâd Hân diyü hassâna gelmişem (vr. 18a-18b)

Vefâyî'nin tek tanıklı şiirlerinin beyit sayısı Sâfi ile benzer özelliktedir. Şiirler çoğunlukla 7 beyitten oluşmaktadır. Oran bakımından daha sınırlı olsa da Türkçe kelime ve eklerle kurulan redifler Vefâyî'nin gazellerinde de görülmektedir: -a gelmişem (G.1), -e ben (G.9), oldı yine (G.11, 12), bağışlar (G.13), degül (G.16). Vefâyî de divan şiirinin sık kullanılan aruz kalıplarıyla şiirlerini kaleme almıştır: Remel (12), hezec (3), muzari (1), müctes (1).

3. Tek tanıklı gazeller

3.1. Sâfi'ye ait tek tanıklı gazeller

1,2

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

-- + / - + - + / + - - + / - + -

1. İzüñ tozı ki anlu gözümün 'ilâcıdur
Kühl-i cevâhiri o kim anuñ revâcıdur
2. Çar üzre nâl-i üsnüñi tunc itmege mehün
urş-ı güneş didükleri ızmışca sâcıdur
3. Dilden adeng-i amzeñ men' itdigüm bu kim
Şir'in lebün öñünde inen cânım acıdur
4. Mey-gün lebün ayâli-y-ile fi'l-meşel gözüm
Reng'in şarâbla olu câm-ı zücâcıdur
5. Ol serv-i ser-firâz ki gördükce şanuram
Bâğ-ı behişt içinde tûbâ ağacıdur
6. Şimden girü ne am bize çün kim delil olan
Râh-ı amuñda her gice üsnün sarrâcıdur
7. Cânâ kim ola kim seni ol sevmeye veli
Şâfi bilürsin arada muhlîş du'âcıdur

2,3

fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ta'n ider ülşene ül-gün yañığı dilberümün
arf atar şekkere şir'in utağı dilberümün

² 1 18a-18b

³ 2 18b-19a

2. Semen ü nesteren ü yâsemen degül bitirür
‘Arz-ı h̄v̄âbla rengin̄ yañağı dilberümün̄
3. Dîl ü cāndan teşne durur h̄ür-ı bihişt
Olahı k̄âmeti t̄übâ budagı dilberümün̄
4. Yine dil-murgı şayd eyledi āzâdeligün̄
Dāne-i h̄alle zülfi t̄uzağı dilberümün̄
5. K̄amu k̄âfirleri baş üzre t̄udup mü ‘m̄ın olur
K̄anķı deyr içre ki başsa ayağ dilberümün̄
6. Dutışup āteş-i ‘aşķ-ile cān u gönül
Eyle şān cān u gönüldür ocağı dilberümün̄
7. **Şâfi**‘yem kim ğam-ı cānān-ıla cān h̄aste yiter
Beni şāğ eylemez illā kucağı dilberümün̄

3,4

fe ilātün fe ilātün fe ilātün fe ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Yine ol şūh-ı cihān h̄âtır-ı ğam-h̄v̄arı şıdı
Yine cān gevherini la ‘l durur yārı şıdı
2. ‘Ahd ü peymānı gibi gön̄lümüzün̄ şîşesini
Yoķ yire t̄aşa çalup yār-ı cefā-kārı şıdı
3. Şaçı sünbüllerini berg-i gül üzre t̄ağıdup
Gül-i şermende kılup revnaķ-ı gül-zārı şıdı
4. H̄üsn bāzārına germ olmasun in̄ende degül
Ki zamāne nice ārāste-i bāzārı şıdı
5. Çeşm-i mestün̄ şanemā t̄ir ü kemān alup ele
Bir h̄adeng-ile hezārān dil-i efkārı şıdı

6. Her kaçan hışm idüp ağıyârı kapuñdan savarsuñ

Şanuram şâh-ı cihân leşker-i küffârı şıdı

7. Mest ü şürîde olup **Şâfî** lebün şevk-ile

Düşdi mey-hânelere tevbe-i bî-‘ârı şıdı

4,5

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

-- + / + -- + / + -- + / + --

1. Zülfün tağıdup göñlümi sevdāya düşürme

Āşüfte vü ser-geşte idüp pāye düşürme

2. Ağzuñla bilün rāzını keşf itme hemîşe

Yok yire ciĥan ĥalkını gavgāya düşürme

3. Sünbül saçuñı lāle vü gül üzre tağıtma

Her dem girih ol zülf-i semen-sāya düşürme

4. İzün tozını şalma gözüm yaşına her dem

Nağd-i dil ü cāndur anı deryāya düşürme

5. **Şâfî** leb-i la‘lünden umar cām-ı muşaffa

Luţf eyle anı bāde-i ĥamrāya düşürme

5,6

fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Pertev-i ĥüsnüñ düşelden şem‘-i ĥaver üstine

Çigzinür pervāne gibi māh-ı envār üstine

2. Zülf ü ĥaddün ĥasretinden cān u rānün giceler

Nürdan ĥandîl aşar bedr-i münevver üstine

⁵ 4 37b-38a

⁶ 5 69b-70a

3. Sen semen sîmāya te'şîr itmek için āfitāb
Sāye şalmış sünbülün berg-i gül-i ter üstine
4. Şolmasun nāzik tenün gül yāsemenden gül gibi
Tāze tāze pîrehan ki şol semen-ber üstine
5. Görelî reyḥān şaçun sünbüllerin pençe dutar
Anun için bâğbānlar şu seperler üstine
6. Zülfüne taḥsîn iderler kıl kalem alup ele
Ḥaṭṭ-ı reyḥān yazalı gül-berg-i aḥmer üstine
7. Leblerün nāzūklığı yle ḥalka-i şîrīnlikün
Dem-be-dem efsūn okur kand-ı mükerrer üstine
8. Āb-ı āteş-reng içinde 'aksini görmüş gibi
Cān virür **Şāfi** mey-i la'īn dilber üstine

6.7

mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

+ - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Dilā sen ol şānem-i dil-pezi gördün mi
Emîr-i ḥüsn-i şeh bî-nazîri gördün mi
2. Ayakda kalmış-iken ben ġarîbe raḥm iden
Vefā vü luṭf ıssı dest-ġiri gördün mi
3. Cefā vü cevve taḥammül gerek dimiş 'āşık
Bu yolda zevk u şafādan ḥabîri gördün mi
4. Ağardı kara saçalı kesilmez oğlandan
Ḥarîf-i mey-gede şol rind-i pîri gördün mi
5. Cemāl-i şem 'ine pervāne gibi nice yanar
Kemîne **Şāfi**'yi rüşen zamîr gördün mi

7.8

fe ilātün fe ilātün fe ilātün fe ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1.

.....

Çamı t̄ali´ ki gelüp encümen-i ārāya şeref

2.

Dil-i **Şâfi** anı cān gibi nice sevmeye kim

Gögden inmiş durur ol tal´at-ı zībāya şeref

8.9

meḫā ilün meḫā ilün fe ulün

+ - - - / + - - - / + - -

1.

Gözün āly´la kaçuñ yā қarasın

Gören bilmez daḫı aḡ u қarasın

2.

Cemālünşüz baña cānā ne dirlik

Cihān didükleri olur қarasın

3.

Özün göynür firāқuñda gözümün

Ṭapuña ´arz idersem mācerāsın

4.

Revā mıdur benüm қanlu yaşuñı

Қара topraқlara her dem қarasın

5.

Cefā vü cevr oқını atmaḡ için

Nice bir fitneler yayan қarasın

6.

Ḥarāmī gözlerüne hey dir-iseñ

N´ola bir sözle biñ cān қurtarasın

7.

Raқıb inen çoḡaldı şehr içinde

Aña kıldı kim it gibi қarasın

8.

Leb-i cān-baḫşına **Şâfi** irerseñ

⁸ 7 8b

⁹ 8 8b-9a, 69b

Ḥayât-ı cāvīdānīye arasın

9.¹⁰

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

-- + / + -- + / + -- + / + --

1. Şol pîr olası dîr imiş oğlanum atum var
Nügerlerüm av-keş kamu yārāğ u yatum var
2. Didüm hîç atuñ var şanma toğrusın eyit
Didi nem ola arada kıru muḥabbetüm var
3. 'Āşıkıar öñinde yüzümi yire kıoyuban
Miskînlükle bende hemān tozca yatum var
4. At istedi benden ki bine cüst didüm kim
Uyluğunā lāyık mı ki bir başı kıatum var
5. Āğyāra tefāzul idüp anca dimiş olam
Devletlü yüzüñi göreyüm bir ḥüccetüm var
6. Ğam yüküne ser-bāz olalı cevrini dilber
Her yirde raķībüm gibi biñ tenbel itüm var
7. Abdāl ata oğlına .... kötek-ile
Yolsuzluğ idüp belki letüm var

3.2. Vefâî'ye Ait Tek Tanıklı Şiirler

1.¹¹

mef'ülü fā'îlätü mefā'îlü fā'îlün

-- + / - + - + / + - - + / - + -

- 1.¹² ..... kıulam ki dergeh-i sulṭāna gelmişem
Müram ki pāy-i taḥt-ı Süleymān'a gelmişem

¹⁰ 9 74a-75a

¹¹ 1 63a-30b

¹² 1a. Dizenin başındaki ifade silinmiştir.

2. Dervîşem ol ki 'âlemi deryûze eyleyüp
Sultân Murâd Hân diyü hassâna gelmişem
3. Şekker lebûnde tûî-yi ser-sebz gibi ben
Hızram ki gerd-i çeşme-i hayvâna gelmişem
4. Şol la 'l-i hâtemündeki pîrûze haţţ mişâl
Mürâm ki kaşd-ı mühr-i Süleymân'a gelmişem
5. Bârî **Vefâyî** zulm elinden güzellerün
İder ki 'adl u dâd 'avn-ı sultâna gelmişem

2,13

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ğaybdan şehd-i mey-i şîrîn tudağun âmedini
Yoğsa nağl kaddüñe taze raţbdür medeni
2. Gözün âhûsı yüzün gülşen-i tarfın tolanır
Göre beñzer ki 'izâruñdaki âb u çemeni
3. Dağı berâberce güzer eylemedi hüs ü cemâl
Fülk-i hüsnde çün buldı bu sen sîm-teni
4. Zülfüñün çinlerinün ğayret ey türk-i Hıtâ
İtdi pür-hün-ı ciger nâfe-i müşk-i Hoţeni
5. Yanmasun ay bu gice ebr-i hicâbından it
Rüşen itdi çü yüzün mihri hezâr encümeni
6. Dem-be-dem kollarını zülfün uzatdığı budur
Ki koca hürmen-i gül-bergle ter-yâsemeni
7. Çün güher nazm ide vaşfında **Vefâyî** dişünün
Şadefinde ağıdur gözleri dürr-i 'Adeni

3.¹⁴

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Zülf ü dendān u kaşuñdan yine şekl-i hüsnî

Görelî cān u gönül istemez illā ki seni

2. 'Işık dervîşliğine çü kadem başdı gönül

İtdî cān boynına menkūl bu müşkīn reseni

3. 'Anberīn sūnbülün olalı güzer-gāh-ı nesīm

Açuban nāfe-i Çīn hoş- nefes itdî eseni

4. Görelî nergis-i ser-mestünî uyhūda seher

Görmedi dīde-i pür-nem dağı her güzer seni

5. Şi' rini şanma **Vefāî**'nün ola bī-hūde

Ögreden 'aşk durur aña bu luğf

4.¹⁵

mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

- - + / - - - + / + - - + / - + -

1. Sākī şıfat ele ger ayağ ala lāleler

La'l-i revān pür ola 'aķık piyāleler

2. Zülfün kemend ü tīr ü kemān kirpigün kaşuñ

.....

¹⁴ 3 31b-32a

¹⁵ 4 32a

5,¹⁶*mefâ ilün fe ilâtün mefâ ilün fe ilün*

+ - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. ....

Belî belâ bile bağlandı 'ahd-i rûzî elest

2. N' için şikeste' de dil şîşesini seng-i sitem

Kaçan dürüst olsar âb-gîne bolsa şikest

3. **Vefâyî** lâ dimez cevre lîk şabr idemez

Ki dost şalna düşmenleri' yle dest-i bedest

6,¹⁷*fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilün*

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ey ki gülden lâle-i ruhsârûñ aldı âb-rû

Gördi zülfün destesin itdi benefşe ser-fürû

2. Halka fâş itdünçün sırrını la 'ün şavkınıñ

Gevher-i eşküm hacâletden olubdur şerh-ru

3. Ey gönül şaydı meger oğdan şağın

K' ol kemân ebrûya kan dökmek ezelden oldu hû

4. Hâl yanmış hırmenümden götürür cev cev hisâb

Zülfdür hâlin perişânlıklarumuñ mû-be-mû

5. Künc-i mescidden eger zerğ-ile zâhid dise hâ

'Aşık itsün kûşe-i meyhâneden şevğ-ile hû

6. Zehr ü 'aşkı şöyle taqsım eylemiş kassâm kim

Zâhîdün düşinde ola seccâde vü rindün sebû

¹⁶ 5 32b
¹⁷ 6 32b-33a

7. Zülfün zencîr-i sevdâsı'yla var ol ser-keşün

Şifte-i Mecnûn-şifat küşte **Vefâyî** kübkü

7,¹⁸

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ey cemâlün pertevinden çihre-i hürşîd-i zerd

Huld bâğı gülşeninden hüsünüñ bir berg-i verd

2. Leblerün cāmından irdi her başa sūz u güdāz

Gözlerün mekri'yle 'ālem taldı gavgā vü neberd

3. H'āb-ı hargūşına āhū gözlerüñüñ aldanup

Şayd olur zülfün kemendi bendine her şîr-merd

4. Bāde-i la'lün ne meşrebden nişāñ gösterdi kim

K'oldı zāhid-i mürîd pür-derd-i sāl-i hıred

5. Sen şatranc-ı bisātıında ruhuñ şah-māt yüz

İtmesün bizümle çarh-ı hoşka-bāz āhenüñ nerd

6. Zevrak-ı hūr her seher eşigimün garh-ı baħr-ı hūn

Çarh-ı Nîl'i her gice dūdumla kân-ı lāciverd

7. Çün iki ālemde hüsni'yle hābîbüñ ferddür

Ol **Vefâyî** sen dahı göyninden 'aşk-ile ferd

8,¹⁹

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

Yüzidür şubh-ı Vefâyî dilidür şem'-i seher

Ger tebessüm ide bî-çāre ider cān teslīm

¹⁸ 7 33b-34a

¹⁹ 8 62b

9.²⁰

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Dil virelden berü şavķ-ı leb-i cānāneye ben
Virmiş olam nice peymāne-i peymāneye ben
2. Hüsñüñ şem 'ine per yaķalı pervāne-i dil
Yanmağ öğretmiş olam nice pervāneye ben
3. Korkaram şehr oda yaķa diyü ser-tā-ser
Dāğ kim kōmışam anı dil-i dīvāneye ben
4. Bulmuşam gizlü kāmü küncde genc-i ğam-ı 'aşķ
Yüz dutaldan berü bir menzil-i vīrāneye ben
5. Nüş **Vefâyî** üm u merdāna nişār eylemişem
Naķd-i bāzār-ı cihāmı ser-i meyhāneye ben

10.²¹

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ....
Lā-cerem kendüye kendü nāzır u manzūrdur
2. Bu **Vefâyî**'nüñ güzeller gözgüsinden gördüğü
Hüsñ-i muţlakdur ki nūrından gönül mesrūrdur

²⁰ 9 62b-63a

²¹ 10 63b

11.²²

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Āh kim cān u gönül haste vü zār oldu yine
Derd-ile mūnis u sevdā-ile yār oldu yine
2. Rūz-ı bahtum ruḥuñ mihri 'y-le rūşen iken
Zülf sevdāsı 'yla çün şeb-i tār oldu yine
3. Yine 'aşıklarūñı miḥnetle öldürmek
Her zamān ğamze-i ḥūn-rīz ki kār oldu yine
4. Bulban dīde-i cilā ṭal 'at tībānuñdan
Gün yüzüñ karşına āyīne-dār oldu yine
5. Baña şimden girü ne derd-i ser-i leyl ü nehār
Dile çün zülf ü ruḥuñ leyl ü nehār oldu yine
6. 'Anberīn sünbülüne olalı meşāta şabā
Nice cān u dil ayağūña nişār oldu yine
7. Ser-nüviştin bu **Vefāî**'nün iden baña 'ayān
Şafḥa-yı gülde ḥatt-ı müşk-i ḡubār oldu yine

12.²³

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Nefes-i bād-ı şabā hem-dem-i cān oldu yine
Zülf-i dil-dār meger müşk feşān oldu yine
2. Ey perī devr-i kameran n 'içün şūḡ gözün
Fitne-engīz idüp āşüb-ı cihān oldu yine

²² 11 64a-65a

²³ 12 65a-65b

3. N'ola Mecnûn gibi ger olur isem hayrete ğark
Her yaña şuret-i Leylî çü 'ayân oldu yine
4. Ahter-i bahtına ruhuñ mihr muķâbil olmış
Sezerem burc-ı sa 'âdetde kırân oldu yine
5. Berg-veş bād-ı belâ itmişken h'âb-âmîz
Dem-i 'İsî dil-i pejmürdeye cân oldu yine
6. Ğonce-i dilde meger oldu nihân hürde-derd
K'ışı cân bülbülinüñ âh u figân oldu yine
7. Bu **Vefâyî** dün ü gün sūsen-i âzâde gibi
Vaşf-ı hâlinde dilüñ raṭb-ı lisân oldu yine

13,²⁴

fe ilātün fe ilātün fe ilātün fe ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Tal'atuñ gibi kamer ol şeb-i ğisūda degül
Kand-ı pākîze lebüñ gibi mey âlüde degül
2. Kūşe-i ğülşen inen nergisüñüñ h'abuñı
N'îçün ol şüh-ı cihân bir nefes âsüde degül
3. Beñzer ol âteş-i ruhsâr yaķar dâne-i müşki
Uşbu haṭṭ-ı düddur anuñ eşeri düde degül
4. Dūd-ı âhumdur iden saķfını Nîl-i feleküñ
Lâciverd-ile yaķîndür kim ol endüde dügül
5. Çün kabûl-ı nefes itmege kemer-beste durur
Bes **Vefâyî** bu neyüñ nâlesi bî-hüde degül

14.²⁵*mef'ülü fâ 'ilâtün mef'ülü fâ 'ilâtün*

- - + / - - + + / - - + / - - + +

1. Ol kıuds-i şâhidine kim bağlamış niķâbı
Kim gizlemiş sehâbuñ altında âfitâbı
2. Şol çihrenüñ gülinüñ kim virdi reng u bûyın
Şol zülf-i sünbülüne kim virdi pîç ü tâbı
3. Bîmâr-ı cân lebüñden bir kaçre şerbet nüş
İtse su'âl anuñçün kimdür viren cevâbı
4. Otağ-ı dilde kırdı hüsnüñ hayâli bir bezm
K'anuñ şarâbı hündur nuķlı ciger kebâbı
5. Ey hüsn nev-bahârî haddüñle 'arızuñdan
Uş lâle-zâr-ı çeşmüñ oldı revâne âbı
6. Dem-sâz-ı 'aşkıdur ney güşına söyle râzuñ
Ey perde-sâz-ı muķrıb ter-nağme düz rübâbı
7. Olsa Vefâî pinhân yâr âşikâr olur çün
Ma 'şük çihresinüñ 'âşık durur hiçâbı

15.²⁶*mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün*

+ - - - / + - - - / + - -

1. Dile derd ü ğamuñ dermân bağışlar
Tene zaķım-ı hadengüñ cân bağışlar
2. Kılıcaķ çarb-ı 'aşkuñ küştesine
Ne cân kim 'ömr-i câvidân bağışlar

²⁵ 14 68a-68b²⁶ 15 69a

3. Şabā beñzer irişür Mısr-ı cāndan

Ki bŷy-ı Yŷsuf-ı Ken 'ān bağışlar

4. Dehānuñ yār-ı la 'lũñ teşnesine

.....

16.²⁷

fā 'ilātũn fā 'ilātũn fā 'ilātũn fā 'ilũn

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mest ider uş cānumuz bir nergis-i ālũde-ḡ'āb

Ḥũn-ı dilden kıldı cevruñ cām-ı çeşmũm pŷr-şarāb

2. Tā ki ser-tāb eyledũñ zũlfũñ ḡaddũñ ŷstine uş

Oldı zŷr-i şebde ey dil-dār pinhān āfitāb

3. Çũn şehāb oldı iyā ḡurşŷd-veş mŷşkŷn şaçuñ

Ne 'acep ḡurşŷde ger sāye şalarsa bu şehāb

4. Şun 'ı ḡālıḡ gāḡ kıılır la 'l-i lŷlũ-yı şadef

Ki ide gŷl-berg ŷzre sũnbŷl-i terden niḡāb

5. Tā kim ol şŷrŷn dehāndan kām-ı dil itdũm su 'āl

Dutdı dendānı 'yla la 'lini zihŷ ḡāzŷr-cevāb

6. Fŷkr ḡarc itdũm bilũne baḡlanŷr hũş-ı ḡayāl

Dişlerũñ yād itsem olur nazm-ı lŷlũ-yı ḡoş-āb

7. Tā kim oldı her ser-i mŷyuñda derdā cān u dil

Bildi ol mũdan **Vefāyŷ**'nũñ şehā uş gŷnli tāb

17²⁸*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Yine yüzüñ güline sünbülün niķāb olısar

Yine bu ŧiŧe-i çeŧmüm tolu gül-āb olısar

2. Hāyāl-i ŧol haţtuñuñ āb-gün-ı 'ızāruñda

....

3.3. Sâfi Divanı Neşrinde Bulunmayan Beyitler

Mecmuadaki 5 gazele ait 6 beyit Sâfi Divanı'nın neşrinde bulunmamaktadır:

Kaşd idelden la'line yārūñ raķīb-i kec-dehen

Ol ķadr taŧlarıydı k'āğzında dendān ķalmadı (27a, b.5)

Dürr-i eŧküm hāk-i pāyüñe niŧār olmağķün

Ķanlara batup bu dem deryā-yı 'ummāndan gelür (40a, b.3)

Açsa ağız hoķķasını dürr ü gevher ŧaçılur

Yumsa la'li dürcini dürr-ile mercān gizlenür (43a, b.4)

Her taraıdan güller üzre tāze sünbüller ŧalup

Nergisi ķıldı müsaħħar kākül-i müşķin-i dost

Āb-ı 'ārızda yatar mānend-i mār u geh tırur

Āteŧ üzre ķün semender kākül-i müşķin-i dost (71a, b.3-4)

Gün yüzlülerün nāzı beni yaķmaya ey dost

Ger sāye-i dīvāruñ ola püŧ-i penāhum (75b, b.4)

4. Sonuç

Kültür tarihimizin önemli ürünlerinden olan mecmualar, edebiyatımızın hakkında sınırlı bilgiye sahip olunan temsilcilerinin tanıtılması için önemli bir yere sahiptir. İncelemeye konu edilen mecmua, nazire mecmualarında dokuz gazeli tespit edilen Vefâyî'nin hayatı ve edebî kişiliği ile ilgili yapılacak çalışmalar için daha çok veri sunmaktadır. Mecmuadaki bir gazele göre Mevlana Vefâyî, Sultan Murad Han'ın saltanatında -muhtemelen II. Murat Dönemi- Osmanlıya gelmiş; tasavvuftan da yararlanarak âşikâne gazeller kaleme almış bir sanatçıdır. Şairin erken dönemde yazdığı değerlendirilen şiirlerinde daha tasvirici bir anlatımı varken gittikçe biçim ve içerik açısından daha uyumlu, âhenkli bir üsluba sahip

olduğunun izleri sezilmektedir. Tek tanıklı şiirleri tespit edilen diğere sanatçı Sâfi'nin ise divan neşrine eklenebilecek nitelikte dokuz yeni gazeli çeviri yazıları ile sunulmuştur.

Mecmuaların metin neşri çalışmalarında önemli bir işlevinin olduğu fikri yaygınlık kazanmaktadır. İncelenen mecmuaya benzer, sınırlı sayıda şairin eserlerinden parçalar ihtiva eden mecmuaların neşir çalışmaları için ne ölçüde güvenilir olduğu konusunda bir yaklaşım önerisi sunulmaktadır: Mürettibin tutumunu belirlemek, başvurduğu kaynakların güvenilirliğini saptamak amacıyla -varsa- birinci elden kaynaklara, divanlara ya da mecmualara başvurulmuştur. Şiirleri derlenen iki sanatçının, Ahmed Paşa ve Mahmud Paşa'nın, tespit edilen birer divan nüshası ile mecmua arasında yakın bir ilişki tespit edilmiştir. Söz konusu nüshalar divanların tenkitli neşirlerinde de kullanılmıştır. Ulaşılan bulgu, eserin metin neşri çalışmalarına kaynaklık etmesi bakımından araştırmacılara bir dayanak sağlamaktadır.

Mecmuanın mürettibinin şairlere yaklaşımı, şiir incelemeleri ve neşir çalışmaları için önemini artırmaktadır. Ayrıca tertibi bakımından mecmuaların tasnif çalışmalarına katkı sağlayacak niteliktedir. Divan edebiyatının yakın dönemde, çevrede yaşamış, devlet kademelerinde görev almış temsilcilerinin eserlerinden parçalar içerdiği için de dönemin edebî zevki hakkında fikir vermektedir.

Kaynakça

- Aydemir, Y. (2001). Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü. *Bilig*, 19(2), 147-154.
- Gürbüz, M. (2012). "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (Hazırlayan: Aynur, H. vd.). İstanbul: Turkuaz Yayınları
- Gıynaş, K. A. (2017). *Pervâne Bey Mecmuası*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- İsen, M. (1997). *Sehi Bey Tezkiresi Heşt-Behişt*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kadaş, S. (2022). *Ahmed Paşa Divanı: Tenkitli Metin-Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kılıç, A. (2012). "Mecmua Tasnifine Dair". *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (Hazırlayan: Aynur, H. vd.). İstanbul: Turkuaz Yayınları.
- Kufacı, O. (2006). *Adni Divanı ve Adni Divanı'nda Benzetmeler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köksal, M. F. (2017). *Mecma'u'n-Nezâ'ir (İnceleme-Metin)*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Morkoç, Y. (2003). *Eğridirli Hacı Kemal'in Câmi'ü'n-Nezâ'ir'i (Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi.
- Olgun, T. *Veliyyüddinoğlu Ahmed Paşa Divanı'nın Nesre Çevrilişi*. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi. F. S. Türkmen, No. 85.
- Sevgi, A., Sevindik, H. (2016). *Sâfi Divânı*. Konya: Palet Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1966). *Ahmed Paşa Divanı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Tekindağ, Ş. (2003). Mahmud Paşa. *İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 27, s. 376-378). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mahmud-pasa>

Ek

Mecmuadaki gazellerin matla dizini

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Sıra	Şair	Gazelin Matlası	Vezin	Açıklama
1	Ahmed Paşa	Bir varak kâğıd ile yâr beni yâd idicek Bu şevâbı bulamaz biñ kulın âzâd idicek (7b)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	APD, G.169
2	Adnî	Şekerüñ zehresini şehd-i lebüñ çâk eyler Kamerüñ çihresini mihr-i ruhuñ hâk eyler (8a, 9b, 10a)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	AD, G.10
3	Adnî	Gördüğümce 'anberin zülfi ruh-ı dildârda Mâr-ı müşg-efşân yatupdur sanuram gülzârda (10a-11a)	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	AD, G.81
4	Adnî	Mihrüñ-ile âhum ey meh-rû Süreyyâ'dan geçer Eşk-i çeşmüm kıatresi mevc urdı deryâdan geçer (11a-11b)	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	AD, G.4
5	Adnî	Seher yüzine habibüñ çü zülfi-şâm irişür Şikâr-ı mürğ-ı dil için hezâr dâm irişür (11b, 12a, 58b)	mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün	AD, G.9
6	Adnî	'Âlemüñ dürr ile la'lin gözlerümden şalmışam Tâ ki 'aşkuñ bahrine gâvvaş oluban talmışam (58b-59a)	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	AD, G.57
7	Adnî	N' idem ki hayâl-i nemek-i şeker-i nâbuñ Göstermez olupdur gözüme yüzini h'âbuñ (59a- 59b)	mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ilün	AD, G.51
8	Adnî	Kañkı dil tahtında kim 'aşkuñ senüñ sultân degül Bende-yi bî-derddür kim lâyıq-ı dermân degül (60a)	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	AD, G.88
9	Adnî	Cemâlün ta'n ider mihr-i münîre Ruhuñ kıatındadır meh-tâb tîre (12b-13a)	mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ilün	AD, G.79
10	Adnî	Nâzüklüğü güle ruḥ-ı zibâsı öğredür Serve şalınmağı kıadd-i bâlâsı öğredür (13a-14a)	mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün	AD, G.8
11	Adnî	Gözüm görelî kâmet-i serv-i revânuñı Me' vâ idindi cân u gönül asitânuñı (14a-14b)	mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün	AD, G.91
12	Adnî	Ey gözüm gün yüzine rüşen nazar kıl dâ'imâ Lâkin ol çeşm-i siyâhından hâzer kıl dâ'imâ (15a-16b)	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	AD, G.2
13	Adnî	Zâhir oldukça yüzüñ mihrinden ey meh nûrlar Tağılur zülfüñ bigi ol dem şeb-i deycûrlar (16b-17a)	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	AD, G.13
14	Sâfi	Şânemâ mihr-i hacil tal'at-ı meh-rüyuñ ider Serv-i âzâdeyi bende kıadd-i dil-cüyuñ ider (17b)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	SD, G.79
15	Sâfi	Yüri hey şîve ile serv-i hîrâmân idici Yüri hey hânde ile göncaıy hândân idici (76b- 77a, 15b)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	SD, G.215
16	Sâfi	Şehründe şehâ bir nice vebâşlaruz biz Terk eylemişüz varlığı kıallâşlaruz biz	mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ilün	SD, G.93

		(15b-16a)		
17	Sâfi	İzüñ tozı ki kıanlu gözümüñ 'ilâcıdur Kühl-i cevâhiri ço kim anuñ revâcıdur (18a-18b)	mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün	Tek tanıklı
18	Sâfi	Ƨa'n ider gülşene gül-gün yañağı dilberümüñ Harf atar şekkere şîrîn tuțağı dilberümüñ (18b-19b)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün	Tek tanıklı
19	Sâfi	Yine cânâne ki keklik gibi bostânda seker Beñzer ol hûriye kim ravza-i rıdvañda seker (19b-20a)	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	SD, G.71
20	Ahmed Paşa	Yine bî-çäre gönül hasret ile yâra gider Dil ü cân şevkıñı 'arz itmege dildâra gider (20b-21a)	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	APD, G.60
21	Ahmed Paşa	Lâleyi pür-hün iden gülğün yañağıñ rengidür Nergisi bî-h'âb iden câzû gözüñ nîrengidür (21a-21b)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün	APD, G.68
22	Ahmed Paşa	Berg-i semenüñ lâle gibi hûb olacaqdır Mehtâb yüzüñ gün gibi maħbûb olacaqdır (22a-22b)	mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	APD, G.50
23	Ahmed Paşa	Göñlüm esîr-i çâh-ı zenaħdân olup gider Bî-çäre n'eyesün yiri zindân olup gider (22b-23a)	mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün	APD, G.58
24	Ahmed Paşa	Ser-nâme-i cemâlüne kaşuñ nişân çeker Cân şafhasına ter raķam-ı dil-sitân çeker (23b-24a)	mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün	APD, G.80
25	Sâfi	Gün gibi 'ayân olalı ol Ƨal'at-ı meh-veş Maħv oldu ķamer dūşdı güneş cânına âteş (24b-25a)	mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	SD,G.108
26	Sâfi	Yâ Rab ne perîsin ki yüzüñ görse melekler Birâh ideler k'oda yana cümle felekler (25a-25b)	mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	SD, G.82
27	Sâfi	Yine ol şüh-ı cihân hâtır-ı ğam-h'vârı şıdı Yine cân gevherini la'l durur yârı şıdı (26a-26b)	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	Tek tanıklı
28	Sâfi	Ĝamzeñ ucından cigerde kıatrece kıan kıalmadı La'l-i can-baħşuñdan özge derde dermâñ kıalmadı (26b-27a)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün	SD,G.208
29	Ahmed Paşa	Gördüm yüzüñi idimezem iy niĝâr şabr Zülfüñ ğamından oldu baña zehr-i mâr şabr (27b-28a)	mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün	APD, G.83
30	Ahmed Paşa	Bâd işigüñ pâk iderken çeşmüme yaş añdurur Her dem âb-feşâñlığı saķķâya ferrâş añdurur (28a-28b)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün	APD, G.66
31	Ahmed Paşa	Sine ğamzeñ okıñı cân u cigerden ğüniler Dîde izüñ tozıñı nür-ı başardan ğüniler (29a-29b)	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	APD, G.43

32	Ahmed Paşa	'Āşıka cennet gerekmez şol ruḥ-ı zībā yiter Ḥulle-i sündüs ḥayāl-i zülf-i 'anber-sā yiter (30a)	fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün	APD, G.94
33	Vefâyî	...kulam ki dergeh-i sulṭāna gelmişem Müram ki Sulṭān Süleymāna gelmişem (63a- 30b)	mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün	Tek tanıklı
34	Vefâyî	Bu Vefâyî'nün güzeller gözgüsinden gördüğü Ḥüsn-i muṭlaḳdur ki nūrından gönül mesrürdur (63b)	fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün	Tek tanıklı
35	Vefâyî	Lāleye ta'n ider gül yañağün yā semene Zülfünün sünbülü hoş nükte ider yāsemene (63b-64a)	fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün	PBM, MN
36	Vefâyî	Cān-ı şīr'in lebüne māyil idüğüne delīl Budur iy dost ki <i>el-cinsü ile 'l-cinsi yemil</i> (66a- 66b)	fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün	PMB, CN, MN
37	Vefâyî	Ṭal' atun gibi kamer ol şeb-i gīsüda degül Ḳande pākizelik gibi mey-i ālüde degül (66b- 67a)	fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün	Tek tanıklı
38	Vefâyî	Rüşen it ḥüsnün ile āyinesin mihr ü mehün Mihrünün şem'ine yak meş'alesin şubḥ-gehün (67a-68a)	fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün	PBM
39	Vefâyî	Ol ḳuds-i şāhīdiye kim bağlamış nıḳābı Kim gizlemiş sehābın altında āfitābı (68a-69a)	mef'ülü fā 'ilātün mef'ülü fā 'ilātün	Tek tanıklı
40	Vefâyî	Dile derd ü gamuñ dermān bağışlar ... ḥadengün cān bağışlar (69a-69b)	mef'ülü mefā 'ilün fe 'ülün	Tek tanıklı
41	Vefâyî	Āh kim cān u gönül haste vü zār oldı yine Derd-ile münis u sevdā-ile yār oldı yine (64a- 65a)	fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün	Tek tanıklı
42	Vefâyî	Nefes-i bād-ı sābā hem-dem-i cān oldı yine Zülf-i dil-dār meger müşk-i feşān oldı yine (65a-65b)	fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün	Tek tanıklı
43	Vefâyî	Ġaybdan şehd-i mey-i şīr'in ṭudağün āmedini Yoḫsa taḫsil-i ḳaddüne tāze raṭbdür medeni (30b-31b)	fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün	Tek tanıklı
44	Vefâyî	Zülf ü dendān u ḳaşuñdan yine şekl-i ḥüsnü Görelü cān u gönül istemez illā ki seni (31b-32a)	fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün	Tek tanıklı
45	Vefâyî	Sāḳī şıfat ele ger ayag ala lāleler La'l-i revān pür ola 'aḳıḳ piyāleler (32a)	mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün	Tek tanıklı
46	Vefâyî	..... Belī belā bile bağlandı 'ahd-i ruzi elest (32b)	mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün	Tek tanıklı
47	Vefâyî	Ey ki gülden lāle-yi ruḫsāruñ aldı āb-rū Gördi zülfün destesin itdi benefşe-i ser-fürü (32b-33b)	fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün	Tek tanıklı
48	Vefâyî	Ey cemālün pertevinden çihre-i ḥürşid zerd	fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün	Tek tanıklı

		Huld bâğı gülşeninden hüsünüñ bir berg-i verd (33b)		
49	Ahmed Paşa	Çeksün müdām nergis-i mestün şarâb-ı nâz Kim geldi hüs bezmine mahmûr-ı hâb-ı nâz (24a-34b)	mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün	APD, G.111
50	Ahmed Paşa	Râz-ı dehenüñ beyâna şıgmaz Yoh yoh ne beyân gümâna şıgmaz (35a-35b)	mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün	APD, G.126
51	Ahmed Paşa	Hağ dehānuñ hoşkasın la'l-i şeker-nüş eylemiş Küt-ı cân olmağ için yâkütü dür-püş eylemiş (35b-36a)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün	APD, G.133
52	Ahmed Paşa	Ol şanem kim Leylî-i zülfin girih-gır eylemiş Raħm idüp Mecnūmna tedbîr-i zencîr eylemiş (36a-36b)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün	APD, G.134
53	Ahmed Paşa	Ol serv-i nâz nâza daħı nâz ider dirîğ Ehl-i niyâza merħametın az ider dirîğ (37a-45b)	mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün	APD, G.143
54	Sâfi	Zülfün tağıdup gönümü sevdâya düşürme Âşifte vü sergeşte idüp pâya düşürme (37b-38a)	mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	Tek tanıklı
55	Sâfi	Sünbülün berg-i gül üzre târ-u-mâr olmağ neden Nergisün her güşede mest u ħumâr olmağ neden (38a-38b)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün Fâ'ilün	SD, G.145
56	Sâfi	Şaldı cân mülkine leşker zülf-i pür-servdâ-yı dost Kıldı ser-tâ-ser musahħar zülf-i pür-servdâ-yı dost (39a-39b)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün	SD, G.14
57	Sâfi	Her ħadeng-i ħamze kim ol çeşm-i fettāndan gelür 'Ayn-ı devletdür ħo gelsün her ne kim andan gelür (39b-40a, 42b)	fâ'ilätün fâ'ilätün Fâ'ilätün fâ'ilün	SD, G.61 3. beyit divanda yok.
58	Sâfi	Her kaçan kim nâz idüp ol şüh cānān gizlenür Eyle şan kim gün dutılır mäh-ı tābān gizlenür (42b-43a)	fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün	SD, G.85 4. beyit divanda yok.
59	Sâfi	Ne cānsun kim saña cānān dimişler Gönüller taħtına sulţān dimişler (43b-44a)	mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	SD, G.80
60	Sâfi	Ne yürekle vara cân bülbülü gülzāra yaħın Ki görür bir gül-i nevresteyi biñ ħāra yaħın (44a-44b)	fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün	SD, G.167
61	Sâfi	Dilā sen ol şanem-i dil-pezirî gördün mi Emîr-i hüs-i şeh bî-nażiri gördün mi (44b-45a)	mefâ'ilün fe'ilätün mefâ'ilün fe'ilün	Tek tanıklı

62	Ahmed Paşa	Âh kim 'ömrüm cihân mülkinde cânânsuz geçer Ben cihân mülkin n'iderem çün ki cân ansuz geçer (57b-58a)	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	APD, G.100
63	Ahmed Paşa	Öldürür gözlerün iy yâr elümden ne gelür Mest olupdur iki hün-h'âr elümden ne gelür (58a-41a)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	APD, G.57
64	Ahmed Paşa	Çıldı 'aşkuñ beni âvâra elümden ne gelür Düşdüm ol zülf-i siyehkâra elümden ne gelür (41a)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	APD, G.54
65	Ahmed Paşa	Çıldum belâ-yı 'aşk ile ben mübtelâ sefer Meşhürdur ki 'aşka yâ şabr u yâ sefer (41b)	mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün	APD, G.84
66	Ahmed Paşa	Şubh-gâhuñ yaqasın mihrün eli çâk eyler Mâh-tâbuñ yüzünü şevkuñ odı hâk eyler (42a-60b)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	APD, G.45
67	Ahmed Paşa	Bir sencileyin yâr-ı cefâ-kârı kimün var Bî-rahm u sitemkâr u dil-âzârı kimün var (60b-61a)	mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ilün	APD, G.48
68	Ahmed Paşa	Âhü gözün ki cânlara şîrâne kaçd ider Merdümlük ile gözler ü merdâne kaçd ider	mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün	APD, G.88
69	Vefâyî	Yüz vir şubh Vefâyî dildür şem' -i seher Ger tebessüm ide bî-çâre ider cân teslim (62b)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	Tek tanıklı
70	Vefâyî	Dil virelden berd-i şevk-i leb-i cânâneye ben Virmiş olam nice peymâne-i peymâneye ben (62b-63a)	fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	Tek tanıklı
71	Vefâyî	.... Lâ-cerem kendüye kendü nâzir u manzur durur (63b)	fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	Tek tanıklı
72	Ahmed Paşa	Zihî bidâyet-i hüsn-i haçuñ nihâyet-i luğf Yüzünde hüccet-i hüsn ü sözünde âyet-i luğf (45b-46a)	mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün	APD, G.144
73	Ahmed Paşa	Bir nefes ten çün düşe sevgülü cânından ıraç Çul gibidür kim ola devletlü hânından ıraç (46b-47a)	fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	APD, G.28
74	Ahmed Paşa	Piste-lebsin pistede lîkin şeker-güftâr yok Serv-kağsın servde ammâ ki hoş-reftâr yok (47a-47b)	fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	APD, G.149
75	Ahmed Paşa	Gülşen-i cennetde bitmiş bir gülün vardur senün Ol gül ucundan hezârân bülbülün vardur senün (47b-48a)	fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	APD, G.153
76	Ahmed Paşa	Cihân güzelleri çün bî-vefâ imiş bildük Gönül vefâsuza virmek haçâ imiş bildük (48a-48b)	mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün	APD, G.169

77	Ahmed Paşa	Hey ne şîrîn-kârdur la 'l-i şeker-rîzûn senüñ Hey ne müşkil fitnedür zülf-i dil-âvîzûñ senüñ (49a-49b)	fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün	APD, G.155
78	Ahmed Paşa	Efkâr-ı 'aşkuñ ile dil-efgâruñam senüñ Dermândeysin ki derde giriftâruñam senüñ (49b-50a)	mef 'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün	APD, G.154
79	Ahmed Paşa	Şanemâ şanma ki senden uşanam gelmez iseñ Şem'-veş bezm-i hayâlünde yanam gelmez iseñ (50a-50b)	fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün	APD, G.170
80	Ahmed Paşa	Gün yüzünde ebr-i müşk-efşân tağılmış dostum Sâyesinde gülşene reyhân tağılmış dostum (50b-51a)	fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün	APD, G.200
81	Ahmed Paşa	Ser-nâme-i mahabbeti cânâna yazmışam Hâsret risâlesin varâk-ı cânâ yazmışam (51b-52a)	mef 'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün	APD, G.204
82	Ahmed Paşa	Gül istedüm diken oldı yirüm ne çäre kılam Meger libâs-ı hayâtımı pâre pâre kılam (52a-52b)	mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün	APD, G.216
83	Ahmed Paşa	Hecrûñ ile çok zamandır kim dil-efgâr olmışam Mihnet ile aşinâ vü derd ile yâr olmışam (52b-53a)	fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün	APD, G.205
84	Ahmed Paşa	Çün bilürsin kaşlaruñ yasına kurbân olduğum Sen baña göster hilâl ebruñi kurbân olduğum (53a-53b)	fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün	APD, G.194
85	Ahmed Paşa	Hikâyet-i gam-ı hecrân-ı yârı mı diyelüm Şikâyet-i sitem-i rûzgârı mı diyelüm (53b-54b)	mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün	APD, G.213
86	Ahmed Paşa	'İşk taşın çünradan âh u figânumdur benüm Söylenen dillerde şimdi dâstânumdur benüm (54b-55a)	fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün	APD, G.192
87	Vefâyî	Mest ider uş cânumuz bir nergis-i âlûde-hvâb Hün-ı dilden kıldı cevruñ câm-ı çeşmüm pür- şarâb (55b-56a)	fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün	Tek tanıklı
88	Vefâyî	Yine yüzün gülüne sünbülün nişâb olısar Yine bu şişe-i çeşmüm tolu gül-âb olısar (56a)	fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün	Tek tanıklı
89	Sâfi	Dil-i Şâfi anı cân gibi nice sevmeye kim Gögden inmiş durur ol tal'at-ı zîbâya şeref (8b)	fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün	Tek tanıklı
90	Sâfi	Gözün âl-ile kaşuñ yâ karasın Gören bilmez dahı ağ u karasın (8b-9a-69b)	mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün	Tek tanıklı
91	Sâfi	Pertev-i hüsnün düşelden şem'-i hâver üstine Çigzinür pervâne gibi mâh-ı envâr üstine (69b- 70b)	fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün	Tek tanıklı
92	Sâfi	Şaçdı bâğ u râga 'anber kâkül-i müşgîn-i dost Kıldı âfâkı mu 'atâr kâkül-i müşgîn-i dost (70b-71a)	fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün	SD, G.21 4, 5. beyitler

				divanda yok.
93	Sâfi	Yazılmış muşhaf-ı hüsniinde el-hağ Ğubâr-ı müşğ ile reyhan muhağkağ (71a-72a)	mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün	SD, G.117
94	Sâfi	Cân virem sen dil-ber-i simin-bere Virmeyem dil senden özge dil-bere (72a-73a)	fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	SD, G.190
95	Sâfi	İy bād-ı şābā dur ser-i zülfinden elüñ çek Sevdāda yüz ađartmaduñ bār-ı ğamın çek (73a-73b)	mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün	SD, G.132
96	Sâfi	Ser-çeşme-i cāndur leb-i şirini velinün Āřüb-ı cihāndur hām-ı pür-çini velinün (73b-74a)	mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün	SD, G.125
97	Sâfi	şol pır ölüsi dır imiş oğlanum atum var Nökerlerüm öküş kamu yarağ u yetüm var (74a-75a)	mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün	Tek tanıklı
98	Sâfi	Yoluñda nedür iy meh-i bī-mihr günāhum K'eflake irer řām u seğer nāle vü āhum (75a-75b)	mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün	SD, G.140 4. beyit divanda yok.
99	Sâfi	Āyine-i cāndur bugün ol şüret-i zībā Rüşen görünür anda kamu nağş-ı dil-ārā (76a-76b)	Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün	SD, G.1